UKRAINIAN LIBRARY MANITOBA

РАДЯНСЬКІ РЕПУБЛИКИ В 1923 РОЦІ.

(Огляд написаний спеціяльно для "Укр. Роб. Вістей".)

XVII.

ЯКОВЛІВ — ЧУБАР.

Коли вже писати про державні установи, то треба сказати дещо про тих, хто в них урядує. Я, як прибувший з закордону, перш всього мав до діла з комісаріятом закордонних справ, в той час ще самостійним на Україні.

Комісаром закордонних справ України був тоді Володимир Іванович Яковлів. По національности Українець, говорить чисто по українськи. По партійности, комуніст, був. лівий революціонер - боротьбіст. По фаху, бувший офіцер-льотчик царської армії, де він підчас імперіялістичної війни служив разом з теперішним председателем комісії Державного Пляну України т. Полозом.

В. І. Яковлів молодий ще чоловік, веселого характеру. Я стрінувся з ним ще в Москві в українській місії. Він сказав, щоби по приїзді в Харків я обовязково вступив до него.

Коли по прибуттю в Харків я зайшов, він приняв мене сейчас-же. Без жадних формальностей і постороньої балачки він протягом 3-ох хвилинь видав заряджения, щоби мою просьбу задовольнити. І тутже порадив мені побачитись з головою уряду т. Чубарем. На мій запит, чи не треба рекомендації, або перепуски, він сейчас-же зателефонував до Чубаря і той назначив мое побачення на завтра.

— А ви зайдіть до мене завтра около 4-ої години. З ранку не заходьте, бо мене не буде дома, я іду рано в Київ ліквідувати там нашу філію — сказав до мене Яковлів на прощання.

— Як, — здивувався я, — рано їдете в Київ, а на четверту годину дома?

— Авже-ж, там всего на яких 5—10 хвилин роботи.

— А дорога? Адже-ж потяг з Харкова до Київа йде мало не цілу добу.

— А наш потяг летить лише пару годин. Ми аеропляном.

І коли я опустив кімнату, Яковлів говорив вже по телефону в Москву до української місії.

— Антоне! (Приходько, голова української місії в Москві.) Приготуйте посвідки і вишліть мені сейчас, бо влетить мені і вам за них від Політбюра!... Який там чорт вліз в дорогу! Освободіть лінію!: Це ви Антоне?...

Долітали до мене слова вже аж в третю кімнату.

Комісаріят закордонних справ тоді ліквідувався, бо тепер вже є тільки один союзний комісаріят. Кожна республика має лише свого представника в тім комісаріяті. Від України є Шліхтер.

Закордонним пресовим відділом при комісаріяті завідує Микола Любченко.

На другий день я в будинку Раднаркому. Тут вже без перепуски не впустять. Перепуску видається тільки після предложення документів, або партійної посвідки.

Влас Чубар сидів за столом і переглядав папери, коли мене впущено до него. Це ще молодий, високого росту і міцної будови тіла чоловік. По фаху інжінер-технік з середнім образованням, Українець з Донбасу.

Закордонна українська (чорносотенна) преса багато писала з приводу уступления Раковського а назначения Чубаря. Одні бачили в цім назначенню замилювання очей "щирим" Українцям, инші казали, що хоч Чубар Українець, але вірний Москві, а знову инші — що хоч він Українець, але не має сили волі, людина неавторітетна. Взагалі, говорили багато, як перекупки на базарі, від яких українська чорносотенна еміграція в своїх сплетніях нічим не ріжниться.

Чубар — людина енергічна, самостійна. Якщо він і мало відомий був до цего часу в широких колах громадянства, то тільки тому, що він досить молодий і не належить до старої революційної генерації. Жовтнева революція видвигнула не одного Чубаря. Вона видвигнула на передові позиції цілу молоду генерацію, не знану до того часу ні в літературі ні в активній боротьбі. А на Україні ця молода генерація тим більша, що стара, попросту, схрунилась.

Однак Чубар був активним комуністом - революціонером в останній революції.

З перших слів розмови він заговорив про закордон, тільки не про "патріотичну" еміграцію, але про торговлю з закордоном, про довіз тракторів, навіть про допомогу Радянській Україні українських робітників в Америці й Канаді.

— Американські трактори для нас не дуже вигідні. Перш всего вони потребують бензини і техніка. А нам є потрібний такий трактор, який палив би сиру нафту і яким міг би управляти кождий дядько після короткої підготовки. І у нас є вже модель такого трактора. Їх буде виробляти харківський і пізніще миколаєвський заводи. А тепер цей трактор відослано на всесоюзну виставу в Москву.

Для нас було-б пожаданим, щоби в Злуч. Державах або Канаді могла зорганізуватися технічна артіль, яка, приїхавши на Україну, осіла десь в великім селянськім осередку, оснувала майстерню і почала виробляти ріжні модерні прилади сільського господарства. Була-б, так би сказати, взірцевою для селян. Добре було-б зорганізувати групу досвідчених гірників, які могли-б взяти на арендних умовах копальню і розробляти у ній угля після американського способу. Але такі гірники повинні привезти свої машини й прилади.

Чубар також порадив мені поїхати на село. А коли я побувавши на селі, сказав йому свої враження і запитав, чи за те збіжжя, яке радянська влада думає вивозити за кордон, вона виміняє для селян мануфактуру і инші конечні в сільському господарстві річи, тов. Чубар отверто сказав, що ні.

— Ми знаємо вагу нашої господарської кризи, знаємо недостачі серед селян ріжних фабричних виробів. Але ми знаємо також, що ми окружені капіталістичними державами, які чигають відповідної хвилі, щоби кинутись на нас. При такім стані, ми мусимо покладатись на власні сили. Ми цего року можемо за збіжжя виміняти для селян мануфактуру, ну, а що буде на другий рік? Знова вимінювати? А якщо на другий рік буде голод, або війна? У кого і за що тоді будемо вимінювати? Ми за збіжжя будемо вимінювати не мануфактуру, але текстільні і ріжні инші фабричні машини, щоби відродити свою індустрію, щоби збудувати власну текстільну індустрію. Для цего прийдеться ще селянам потерпіти. Однак ми будемо старатися всіма силами звузити "ножиці" між містом і селом.

Мова в Чубаря повільна, певна, при розмові часто усміхається. В кождім слові, в кождім русі видно діловитість. Навіть згори зазначує кілько хвилин може присвятити розмові з вами. Як що ви замітите, що це дуже короткий для вас час, то він скаже:

— Не тратьте й того на суперечку, але приступайте впрост до справи.

Чубар говорить дуже добре по українськи і про українізацію висловився, що її будеться провадити рішуче й непохитно.

Пролєткор.

(Дальше буде.)

ЩО ЗНАЧИТЬ ЖИТИ НА ЧУЖІ КОШТИ.

Які наслідки має життя на чужі кошти в людському суспільстві, мабуть, відомо кожному, й не про це ми збираємось говорити. Ми хотіли-б звернути увагу читачів на те, що є чимало охочих до життя на чужі кошти й серед тварин і навіть серед рослин. Разом з тим ми покажемо, що цим охотникам таке життя даремно не дається. Життя на чужі кошти залишає невитравне тавро на тілі тварини й рослини. Тварини, що годуються соками инших тварин, звуться паразитами. Наприклад, блохи, блощиці, ріжні глистюки й инші. Паразити, що присмоктуються до поверхні тіла инших тварин, звуться зверхніми, а ті що оселяються в середині тіл, звуться внутрішніми.

Зверхні паразити бувають тимчасові й постійні. Тимчасові посмокчуть крови тварини, скільки їм треба, після чого відриваються від тіла й живуть окремо. Це — пявки, блохи й блощиці. Постійні-ж паразити провадять все, або майже все життя, присмоктавшись до тіла иншої тварини. На тимчасових паразитах їх життя не дуже помітно відбивається. Блощиць, як відомо, істнує чимало пород. Більшість з них харчується соками рослин, живе на волі й добре літає. А ліжкова блощиця перетворилася в паразита, що годується людською кровю. А що вона живе в будинках, де їй літати не доводиться, вона й загубила крила, що є у вільно живучої блощиці. Цим і виявляється вплив паразитного способу життя на будову тіла блощиці. Так само й блохи загубили здібність літати. Всіми иншими сторонами і блохи й блощиці майже не перемінились. Зовсім инше ми бачимо у постійних паразитів. Їхне тіло до того калічиться паразитним способом життя, що нічого попереднього в них не можна пізнати. Такий приклад ми бачимо у рачка, що зветься сакулиною. Він має вигляд мішка, що від нього відходять численні паростки, подібні до корінців рослин. Ці паростки вростають в тіло великого рака з коротким хвостом, що зветься крабом. При допомозі паростків сакулина висмоктує соки краба, що на ньому сидить постійно. У цього мішка нема ні очей, ні ніг, ні харчоварної трубки й ніяких инших органів. Ні за що не можна було-б догадатись, що сакулина є також маленький рачок, коли-б не знати, як вона народжується й як перетворюється в таку каліку. З яйця сакулини вилуплюється дитинча зі всіма ознаками рачка. У нього є ріжки, очі й харчоварний канал. Спочатку це дитинча вільно плаває, але потім відшукує краба, присмоктується до нижнього боку його хвоста й вже більш не відривається. У нього виростають подібні до корінців паростки, що й вростають у тіло краба. З цього часу сакулині не потрібні ні очі, ні ніжки, і вони скоро зникають і паразит по-троху, перетворюється в гидкий мішок, і в ньому не видно, ніяких ознаків рака. Єдина особливість, зберіглася в ньому — це здібність розмножуватись. Він кладе чисельну кількість яець, із них спочатку вилуплюються рачки. Потім ці останні перетворюються в таких самих калік, від яких вони походять.

Зверхніх паразитів є чимало серед червів, особливо серед так званих смоктунів. Це плескуваті подібні до листка черви, що присмоктуються до тіла риб, жаб та инших водяних тварин. А що ці смоктуни підлягають постійній небезпеці бути відірваними від тіла своєї жертви, то, щоб міцніще триматись за нього, у них зявляються особисті присоски. Иноді цих присосків буває чотири, так що відірвати паразита від тіла неможливо, не розірвавши його на шматки. Коли-ж прососків є тільки один, то він дуже великий і міцний.

І ще більше калічиться тіло внутрішніх паразитів. Чимало їх живе в кишках ріжних тварин, а також і людини. Паразит в кишках живе, так би мовити, на всьому готовому, має там і теплу хату, і добру їжу, і тому йому немає потреби рухатися для відшукування собі харчу. В кишках ні бачити ні чути неможливо, та в цьому й немає ніякої потреби, через те у внутрішніх паразитів немає ніяких органів почуття. Де яким не треба навіть і харчу перетравлювати, бо вони годуються перетравленим їхнім господарем для себе харчем. Через те, у таких паразитів немає ні харчоварного каналу, ні навіть і рота. Вони всмоктують рідкий, вже перетравлений харч просто крізь шкіру всієї поверхні свого тіла. Такі паразити водяться й у людини. Наприклад, глиста, що зветься солітром. Вона виростає більша від сяжня завдовжки й укладається в кишках у людини петлями. Як вона туди попадає, про це поговоримо иншим разом. Тепер тільки скажемо, що не вважаючи на її величезну довжину, вона то і не має ніяких органів почуття, ні харчоварного каналу, ні навіть рота. Але за те всі її сили направлені на розмноження. Тіло її складається з декількох сотень шматочків, або членників. В кожному такому шматочку розвивається декілька тисяч яець. Задні шматочки відриваються й разом з калом людини падають на землю. Тут вони кладуть свої яйця, а з кожного яйця може вилупитися новий солітер.

Проф. *А. Нікольський.*

БОЛГАРСЬКІ ПІДПРИЄМЦІ ВИКОРИСТОВУЮТЬ РОБІТНИКІВ.

"Епоха" подає, що болгарські підприємці, використовуючи розгром професійних робітничих організацій, зменшують робітникам заробітну платню й продовжують робочий день. У Сливині текстільні фабриканти зменшили заробіт ну платню на 12 пр. і завели 10-годинний робочий день.

ДВА МИСТЕЦЬКІ ВЕЧЕРІ ПІДЧАС ПЯТОГО ЗІЗДУ

Пятий Зїзд Стоваришення Укр. Роб. Дім в Вінніпегу закінчився в суботу, 9. лютого, виставою штуки "Дванайцять" М. Ірчана і величавим концертом в неділю 10. лютого.

Цих два вечері остануться в памяти і делегатів і місцевих Українців.

Мистецький колектив при Українськім Робітничім Домі в Вінніпегу розвинув в тих двох вечерах свої сили і показав, що може зробити робітництво при напружению своїх сил, при охоті до праці над самим собою.

Штука "Дванайцять" безперечно належить до одної з най кращих пролетарських штук на американськім континенті. На сцені Укр. Роб. Дому в Вінніпегу вона гралась вже три рази. І на третій раз саля була переповнена і сотки людей вернулись до дому з браку місця.

Як грали її аматори? Грали бездоганно а місцями захоплюючо. Видно було, що аматори таки добре попрацювали над собою. Публика реагувала, бо відчувала гру аматорів. Дуже добре випали живі образи. Якщо згадати про дефекти — то це неспущення вчасно куртини при кінці 3-ої дії, як також похоронний марш не добре почато співати. Як нам сказали, співачки просто росплакалися і тому не могли почати співу.

Концерт в неділю вечором випав знаменито. Всі шістнайцять великих точок, з яких складалася програма, були дуже добірні. Це перший раз виступав на сцені Укр. Роб. Дому цілий музикально-співацький колектив: оркестра симфонічна (мішана) під проводом т. Поповича; хор мішаний — під проводом т. Кирстюка і обидві мандолінові окрестри під проводом т. Угринюка.

Першу половину програми виконали мішана оркестра, мішаний хор, та сьольо-спів т-ки Попович і кілька деклямацій. Мішана оркестра виконала слідуючі музичні твори:

1) Уривки з опери Верді "Il. Trovatore", 2) Угорський танець N. 5 — Брамса, 3) Вальси з опери Офенбаха "Казки Гофмана". Виконання, як для такої молодої оркестри, було надзвичайно добре.

З великим захопленням і чуттям т-ка Логвіненко віддеклямувала твір т. Ірчана "Відкрийте голови". Так само дуже добре відспівала т-ка Попович "Sorento" і "La Spagnola". Т-ка М. Бернацька віддеклямувала "Творитель".

Дальше слідувала народня пісня Леонтовича: "Защуміла ліщинонька", "Над річкою, беріжком", "Ой не вдова, гуляє", "Козака несуть" і "Ой, устану я в понеділок". По правді сказавши, ще ніодного разу хор так добре не співав, як цим разом. Якщо не дописував девчім, то це в фортісімо. Коли приходиться співакам брати форте, вони наче непевні себе, скрадаються і на цім місця терпить. Зоня Капусняк досить добре віддеклямувала "Інтернаціонал".

Другу частину програми концерту виконали діточі мандолінові оркестри. Виступали також т-ка Н. Колісник — сольоспів, Івась Кучмій — скрипкове сольо, С. Василина — комічний монольог і С. Хвалібога — деклямація.

Всі точки другої части програми виконані також дуже добре. До одної з найкращих точок тут належать "Гумореска", яку виконала мішана мандолінова оркестра.

На закінчення дівчата бавили присутних народними танцями.

Публика дуже горячо витала учасників концерту і жаль тільки, що много людей вернулось до дому з браку місця. Загально, хоч концерт був дуже величавий, але як на концерт — довгий. Завелика була програма і замітне перегруження сил. Ці сили з їх репертуаром можна сміло ділити на три концерти. На нашу думку було-б добре, щоби співацько-музикальні сили поділили між собою відповідно неділі і виступали в них з своїми програмами. Це також дало-б кожній з цих трох груп можливість підготовитися до концерту якнайраще.

ХТО ВИНЕН ЗА ПРОЛЯТУ КРОВ УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН І РОБІТНИКІВ?

Як Ви цікаві знати за що і проти кого воювали та в чиїх інтересах проливали свою кров українські селяни і робітники Галичини, то прочитайте собі інтересну книжку п. н.

ЯК ГАЛИЧАН ВТЯГНУЛИ В КОНТРРЕВОЛЮЦІЮ

Написав її полковник Українських Січових Стрільців, Юліян Чайківський. **Ціна книжочки 10 центів.**

Замовлення посилайте до:

UKRAINIAN LABOR NEWS

Cor. Pritchard & McGregor Sts., —:— Winnipeg, Man.

М. ІРЧАН. 23)

ЗА ОКЕАН.

(ПОДОРОЖНІ ВРАЖІННЯ.)

(Докінчення.)

На другий день я на концерті, що присвячений памяти розстріляних польськими панами Товаришів: Мельничука, Шеремети і Цепка. Велика саля Укр. Роб. Дому повнісінька, а сотні людей вернулися до дому.

Піднялася завіса і в глибині сцени, в чарівному освітленню, видніють портрети робітничих Героїв в чорних лентах, а над ними з червоних квітів напис: "Слава Борцям!" На вид цей картини саля загреміла від гучних оплесків.

Робітничий хор співає похоронну пісню: "Ви жертвою в бою нерівним лягли"... Всі встають і в мертвій тишині слухають. А я стою і очі мої заливають невимушені сльози. Бо я свідком, як тисячна маса українських робітників шанує память Дорогих Товаришів за далеким океаном і глибоко відчуває їх велику погорду до насильної смерти. І мимоволі стають перед очима незабутні постаті розстріляних Товаришів та пригадуються відомости з Галичини:

— Родичів Мельничука і Шеремети по сьогодняшний день називають батьками бандитів, не тільки польські пани і їх прислужники, але й завзяті українські "трудовики"...

Не дивниця! Мельничук і Шеремета дали добре за що так передвчасно вмирають і в кожному разі не за зрадницькі-гидкі змагання трудовицького табору, а за велику, чисту ідею працюючих, за — визволення робітників й селян з панської неволі.*)

*)Недавно появилася в харківських "Вістях" критика на мою драму "Дванайцять". Автор критики закидає мені наївність в описі передсмертних хвилин засуджених товаришів. Жаль, що неповінформовані люде беруться говорити про це, чого не знають. Якби Юр. Смолич, що підписався під рецензією, був знайомий з історією повстанчої ватаги, то не говорив-би про "цинізм" і "наївність". В драмі "Дванайцять" немає нічого видуманого, а вірно описана історія ватаги і навіть наведені передсмертні слова Мельничука та Шеремети. Коли-ж авторові критики дивно, що людина перед смертю може читати газету, або домагатися обіду, то не моя в цьому вина, а тих Товаришів, які до останньої хвилини сміялися з насильної смерти. — М. І.

Цього вечера я надто зворушений і говорити дещо більше, не можу. Знаю одно і ніколи не забуду цього:

— Українські працюючі маси вміють шанувати своїх Борців.

***

Гарне враження роблять діти українських робітників. Вони цікаві, живі і дбайливі. Їх мандолінова оркестра, що поділена на дві групі, виконує пісні дуже майстерно.

Робітничому хорові потрібно дещо грунтовнішого вишколення і він без сумніву зможе піднестися на належну висоту.

Безперечно гарні сили є в драматичному гуртку, але необхідно потрібно пильної праці над собою і щирого та глибокого зрозуміння, що сцена, театр, це дзеркало людського життя.

І приглядаючись всему цьому, обличчя моє іронічно посміхається. Згадуються "страхіття большевизму" в Укр. Роб. Домі. Ех! Якби так всі взялися були давно до таких "страхіть", та ще з більшим завзяттям, та з фаховими силами, які ділилися-б з масами своїм знанням, а не тиснули його з зарозумілістю в собі, то сьогодня ми певно не булиби погноєм для польських панів і румуньских бояр. Але лукава доля захотіла пожартувати собі з нас і задержала в ночі, ніби збиту отару овець. І ми відстали, ми тільки недавно збудилися з медвежого сну та почали працювати над собою. Говорю це про українські працюючі маси, про робітників, селян і трудових інтеліґентів, що не відрікаються свойого пня, з якого вирослі.

Ну ось хочби такий відрадний примір: Місяць листопад є місяцем "пресового фонду" робітничого видавництва в Канаді. Всі вистави, концерти й инші підприємства влаштовуються на користь цього фонду. Після вистави, чи концерту, велика саля Укр. Роб. Дому у Вінніпегу, звичайно заслічена публикою (паперами, лушпинею з помаранчів і т. д. Тут це належить до звичайности скрізь, і в залізниці і в театрі. В Европі воно недопустиме. Після вистави саля така чиста, як і перед виставою). Треба салю позамітати, привести її в порядок. Але тому, що це місяць "пресового фонду", робітники й робітниці члени Стов. У.Р.Д. самі добровільно замітають салю. Цим заощаджують вони кількадесять долярів, які йдуть теж на "пресовий фонд".

Робітництво, по своїй природі створене до гуртового життя. Життя наскрізь товариське, рідне, тісне і гармонійне може воно витворити тільки у власних організаціях. Робітництво — залишене само собі. Це "дно суспільного життя" по буржуазній термінольогії, може тільки само творити своє життя, свою культуру. Перед робітничими організаціями ведуть завдання, але потрібно теж великої праці для цього. Замало є, як робітник тільки належить до своєї організації, платить вкладки і має членську книжечку. Треба, щоби та книжечка була в нього в душі, в серці. На першому місці стоїть знання, свідомість. Без цього годі йти вперед. Тисячу разів показуйте сліпій людині, що сонце прекрасно світить і вона не побачить. В робітничих організаціях необхідна теж безумовна чесната і люде чистих рук. Коли цього немає, організація відразу засуджена на смерть. Повне довіря до провідників, як вони чесні, або отвертість супроти них, як вони лицемірять — це теж один з важних чинників в організації. А вже всіми силами треба викорінювати в організації надуту зарозумілість, шкідливу недугу-амбіцію, та байдужність до організаційних обовязків. Життя в робітничій організації рішуче мусить бути гармонійне, тісне, товариське. Сваритися можна легко на ярмарку, в хаті, але не в святині робітничої свідомости. Почуття солідарности, єдности і обовязку, почуття товариської дисципліни і точности, ось головні середники в поступі працюючих мас. Робітнича організація мусить бути братньою родиною. Біль кожного, є болем всіх і радість кожного, є радістю всіх. Робітництво мусить доказати на ділі, що воно створене не тільки до машин, до тачок, джаґанів і лопат, але й до творчого, духового життя. Воно вміє кувати не тільки залізо, але й нове життя для себе, для всіх працюючих.

Без сумніву треба радіти таким великим здобутком, як Стоваришення Укр. Робітничий Дім в Канаді. Коли я повище згадував, чого потрібно в робітничій організації, то не мав на думці комубудь докоряти. Я надто мало ознайомлений з внутрішнім життям українських робітничих організацій, щоби міг говорити про них. Людина я свіжа, а на американському континенті цілком нова. Але заглянь читачу в свою душу та в душу організації, до якої належиш. Якщо найдеш подібні недостачі, про які я згадував, то засукуй рукави і разом з иншими товаришами приступай до невтомної праці. Тільки до всего треба братися з розвагою, обмірковано, а не в бистрямі рватися. Запалений сірник дуже швидко гасне і користь з його світла в слуху ніч дуже мала.

Нехай-же українське робітництво буде ярким приміром чесноти, знання і братнього-гармонійного життя в своїх організаціях. І я вірю, що так буде.

***

Холодна канадійська зима. Довгі зимові вечері. Я кінчу свої подорожні враження. Окутуюся в спомини і знов летять перед очима сумні і веселі картини пережитого. Так бистро-бистро. Клоню голову. А на дворі морозна ніч.

Канадійська ніч.